

การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคี
ปรองดองเพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

The synthesis of the body of knowledge in the
Harmonious Unity and Reconciliation development
for Stability, Prosperity and Sustainment towards the
Country's Reform

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ
รองผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ 6

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ
เรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีปรองดอง เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 6,438 คำ **จำนวนหน้า :** 27 หน้า
คำสำคัญ สามัคคี ปรองดอง การอยู่ร่วมกัน รวมตัวกัน วิถีชีวิตร่วมกัน
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะองค์ความรู้ ของความ “สามัคคีปรองดอง” และเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีปรองดอง เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อมูลที่น่าสนใจได้แก่พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บทความ รายงานการวิจัย ตำรา วารสาร และวิทยานิพนธ์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) และการวิเคราะห์ข้อมูลตีความ

ผลการวิจัย พบว่า “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นนามธรรม แต่สามารถนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีของสังคม ความสามัคคีมีความเป็นสหวิชาการ กล่าวคือ ครอบคลุมทุกมิติของความเป็นศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

ความสามัคคีปรองดอง เป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยทำให้ประเทศชาติพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ABSTRACT

AUTHOR: Col. WANCHANA GLUNPROMSUWAN

TITLE: The synthesis of the body of knowledge in the Harmonious Unity and Reconciliation development for Stability, Prosperity and Sustainment towards the Country's Reform

DATE: December 2017 **WORD COUNT:** 6,438 **PAGES:** 27

KEY TERMS: Harmonious, Reconcile, Coexistence, Together, Lifestyle

CLASSIFICATION: Unclassified

The objectives of this research were to study the condition of the body of knowledge in harmonious unity and reconciliation; to synthesize the development of harmonious unity and reconciliation for the country reform toward stability, prosperity, and sustainment.

His Majesty the King Rama IX 's royal advisory speeches and Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn' s literary works, together with a number of articles, research reports, texts, journals and theses were collected as the research data, qualitatively synthesized, analyzed and interpreted.

The research results revealed that "harmonious unity and reconciliation", though, was abstract, it could be concretely performed for desirable social profit and satisfactory social change. Besides, it had interdisciplinary dimensions including political science, history, ethics, and humanities.

Moreover, it was the essential element of the Sufficiency Economy philosophy which assisted developing the country toward stability, prosperity, and sustainment.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีปรองดอง เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจากทีมงาน คณาจารย์ วทบ. เพื่อนร่วมงาน ที่ช่วยในการให้คำปรึกษา ในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ พันเอก พิษชญาน พวงทอง ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และแนวทางในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.วาสนา กังวาลเลิศ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ในการทำวิจัย ในครั้งนี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือการทำวิจัยฉบับนี้ ให้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคี ปรองดองเพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สองทศวรรษที่ผ่านมา ความสามารถของมนุษย์ ส่งผลให้สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการและวิทยาศาสตร์อย่างกว้างขวาง ผลักดันให้หลายประเทศในทุกภูมิภาคของโลก ให้ความสำคัญ ในการปรับปรุงและพัฒนา หรือเกิด “การปฏิรูป” กระบวนการภายในประเทศให้มั่นคงขึ้น มีความเป็นสากลมากขึ้น

จากการสำรวจข้อมูลในเอกสาร ผู้วิจัยพบว่า เงื่อนไขความสำเร็จในการปฏิรูปของหลายประเทศ เกิดจากองค์ประกอบหลายประการ เช่น วิสัยทัศน์ผู้นำ การกำหนดนโยบายในการปฏิรูป เสถียรภาพทางการเมือง ประสิทธิภาพรัฐบาล การสร้างความร่วมมือ การกระจายอำนาจและอื่นๆ

สำหรับประเทศไทย การปฏิรูปโครงสร้างสังคม เป็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน เนื่องจากความอ่อนแอของสังคม ก่อให้เกิดวิกฤตนานาประการ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความอ่อนแอไม่มั่นคงในสังคมไทย มีความเป็นมาดังนี้

เริ่มจากปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นแบบ “ทุนนิยมอุตสาหกรรม” ตามคำแนะนำของธนาคารโลก ซึ่งแนะนำว่า ประเทศไทยมีประชาชนยากจน เพราะยังพัฒนาวิธีการผลิตแบบ “เพื่อการค้า” น้อยไป แนวทางแก้ไข คือประเทศร่ำรวยต้องให้กู้เพิ่ม เข้าไปลงทุนเพิ่ม เพื่อให้คนยากจนเข้ามาสู่ระบบ “การผลิตเพื่อการค้า” ซึ่งในความเป็นจริง เศรษฐกิจทุนนิยมอุตสาหกรรม เป็นระบบผูกขาดโดยบริษัททุนข้ามชาติ ดังนั้น การที่ประเทศไทยเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบเคยฟิงพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ให้เป็นแบบทุนนิยมที่ต้องพึ่งตลาดโลกมากเพียงใด ก็ยังเป็นการสร้างความร่ำรวยให้กับคนส่วนน้อย ทำลายสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพ และทางสังคม ทำให้เกิดความยากจนเพิ่มขึ้น¹

การติดต่อกับระบบทุนนิยม และการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขาย (cash crop) ทำให้คนจนมีรายจ่ายเป็นต้นทุนมากขึ้น โดยเฉพาะการซื้อปัจจัยการผลิต ชาวบ้านเริ่มมีหนี้และบางส่วนเริ่มขายที่ดิน แรงบีบบังคับเหล่านี้ ทำให้ชาวบ้านจำนวนมาก ต้องออกไปทำงานรับจ้าง ระบบส่วนกลางคือรัฐ ใช้ประโยชน์ถ่ายโอนทรัพยากรจากระบบชุมชน หมู่บ้านเป็นกระบวนการที่ค่อยๆ ทำลายระบบเศรษฐกิจชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านกลายเป็นเพียงกรรมกรรับจ้าง ไม่ใช่ผู้ผลิตเล็กอิสระอีกต่อไป²

ความยากจนของคนในท้องถิ่นส่งผลให้เกิด “ปัญหา” ด้านการเมือง กล่าวคือ นอกจากความยากจนจะเกิดการเสียเปรียบทางเศรษฐกิจแล้ว โครงสร้างการเมืองยังเปิดโอกาสให้คนมั่งคั่ง คนมีอำนาจ ใช้ “ระบบอุปถัมภ์” หาเสียง ซึ่งคนยากจนมักยอมจำนนที่จะฟังพวคนรวย โดยไม่ตระหนักว่า ในระยะยาวแล้วเป็นฝ่ายเสียเปรียบ³ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2538 เรื่องของ “หิวคะแนน” “ผู้มีอิทธิพล” “การซื้อเสียง” เป็นคำเฉพาะที่สื่อมวลชนใช้ในการพูดถึงบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ เป็นลักษณะหนึ่งของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์⁴

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม นอกจากทำลายระบบเศรษฐกิจชาวบ้านแล้ว ยังทำลายระบบนิเวศน์ ทำลายสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมๆ กัน จากเดิมประเทศไทยมีเนื้อที่ 321 ล้านไร่ เป็นเนื้อที่ป่า 220 ล้านไร่ แต่จากการพัฒนาแบบ “ทุนนิยมอุตสาหกรรม” ทำให้เหลือเนื้อที่ป่าเพียง 80 ล้านไร่ ทำให้คนจนจนลงไปอีก เพราะคนจนต้องอาศัยป่า และการที่ป่าถูกทำลาย ส่งผลให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ทำให้แล้งมากในหน้าแล้ง และน้ำท่วมมากขึ้นในฤดูฝน⁵ พ.ศ. 2500 เริ่มมีการถางป่าเพื่อทำการเกษตร แต่ป่ามาหมดจริงๆ ในราว พ.ศ. 2510 เมื่อเกิดปรากฏการณ์ที่ชาวบ้านเรียกว่า “ปอมา ป่าหมด”⁶

รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2547/2548 พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วง พ.ศ. 2542 – 2547 มีผลกระทบต่อการศึกษาอย่างสำคัญ รัฐบาลใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว กระตุ้นการผลิตและการบริโภค ทำให้คนทั้งประเทศรวมทั้งนักเรียน นักศึกษาकुหนี้ยืมสิน มีผลต่อการสร้างค่านิยมที่เน้นการแข่งขันหาเงิน ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคม เช่น การมั่วสุมด้านอบายมุข และการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย เพราะผู้นำขาดวิสัยทัศน์ มองการศึกษาเป็นการลงทุน เพื่อการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจ มากกว่าการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้ตระหนักในการพัฒนาตน อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ⁷

ปัญหาการขาดจิตสำนึกทางจริยธรรม โดยเฉพาะปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น การประมุขซื้อขายตำแหน่งหน้าที่ราชการ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะ สังคมไทยมีโรคบ้าแฝงอยู่ 4 ชนิด คือ บ้าอำนาจ บ้าเงิน บ้าวัตถุ และบ้าฝรั่ง และยังเป็นสังคมวัตถุนิยม ชื่นชมคนร่ำรวย คนมีอำนาจ เพื่อหวังไว้พึ่งพา โดยไม่คำนึงว่า ที่มาของสิ่งเหล่านี้ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่⁸⁻⁹

กล่าวได้ว่า การมุ่งพัฒนาประเทศ โดยยึดลัทธิทุนนิยมอุตสาหกรรมเป็นหลัก ก่อให้เกิดวิกฤตมนุษย์ ในด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการแข่งขัน ซึ่งไหวชิงพริบ เอารอดเอาเปรียบ ขาดความซื่อสัตย์ สุจริต การละโมภ และกอบโกยประโยชน์ เพื่อตัวเอง และพวกพ้อง⁷

ปี พ.ศ. 2549 เกิดสถานการณ์วิกฤติขึ้นอีกสถานการณ์หนึ่ง ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง คือสถานการณ์ของ “ความขัดแย้งทางการเมือง” เป็นการแตกแยกแบ่งฝ่ายแบ่งพวกของคนไทย สืบเนื่องจากความแตกต่างกันทางความคิด ที่มีต่อระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ละฝ่ายได้หยิบยกความชอบธรรม เพื่อให้ฝ่ายตนลุกขึ้นต่อสู้เพื่อชัยชนะที่ตนยึดมั่น โดยใช้ “วาทกรรม” ในการปลุกกระดมต่อสู้ วงจรความขัดแย้งทางการเมือง ดำเนินไปจนกลายเป็นวัฒนธรรม การต่อสู้บนถนนของประชาชน เพื่อเรียกร้องความถูกต้องในสิ่งที่แต่ละฝ่ายเชื่อมั่น

สาเหตุของการเกิด “ความขัดแย้งทางการเมือง” นั้น งานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ ของสถาบันพระปกเกล้า อธิบายว่า ความขัดแย้งเกิดจากสาเหตุสามประการ ประการแรกคือ “ทุจริตเชิงนโยบาย” และการ “ใช้อำนาจตามอำเภอใจอย่างไม่เป็นธรรม” ประชาชนเกิดข้อสงสัยต่อความโปร่งใสของรัฐบาล นำไปสู่การชุมนุมประท้วง และเดินขบวนขับไล่ผู้นำทางการเมืองที่ยึดเยื้อ เพื่อสร้างการเมืองที่มีคุณธรรม ประการที่สอง “ความขัดแย้ง” เป็นผลสืบเนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่มีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ และอำนาจทางการเมือง ที่มีให้เฉพาะคนบางกลุ่มในสังคม ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และการที่ประชาชนส่วนหนึ่ง ยังติดอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ ยึดตัวบุคคล ไม่ใช่หลักการ ไม่ฟังเหตุผล แต่ใช้ความเห็นหรือความเชื่อส่วนตัว และประการที่สามคือ การที่สื่อสารมวลชนเลือกข้าง คือนำเสนอข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องใส่ความคิดความเชื่อของตนลงในข่าว การครอบงำสื่อโดยอำนาจทุน หรืออำนาจรัฐนำไปสู่การบิดเบือนข้อเท็จจริง¹⁰

วิกฤตความขัดแย้งทางการเมือง ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลที่ผ่านมาต่างพยายามแก้ไข ด้วยการใช้กลวิธีต่างๆ นำไปสู่การสร้าง “ความสามัคคีปรองดอง” ของคนไทย ทุกกลุ่ม รัฐบาลปัจจุบัน นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการสร้าง “ความสามัคคีปรองดอง” ของประชาชน ทุกกลุ่มทุกอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการให้กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มการเมืองท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มนักวิชาการ เข้าร่วมแสดง “ความคิดเห็นร่วม” เพื่อนำไปสู่ “ความสามัคคีปรองดอง” เป้าหมายที่สำคัญของการจัดกระบวนการสร้างความปรองดองคือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประเทศสามารถพัฒนาและเดินหน้าต่อไปอย่างมั่นคง สังคมมีความสงบเรียบร้อย รัฐบาลสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการทางการเมืองสามารถเห็นต่างได้ แต่ต้องอยู่ในกรอบของกฎหมาย

ส่วนวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมนั้น รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักคิดใน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปฏิบัติ ซึ่งหลักของ “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นหลักคิดที่สำคัญหลักหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างประสิทธิภาพด้านความมั่นคงเข้มแข็งให้แก่อาชีพเกษตรกร และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดย่อม และขนาดกลาง เพราะ “ความสามัคคีปรองดอง” หมายถึงการ “รวมกลุ่มกัน” ร่วมมือกันคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการแก้ปัญหาให้ลุล่วง บูรณาการความคิดร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งมั่นคงของกลุ่ม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการอาชีพ

ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป เพื่อให้หลุดพ้นจากวิกฤตในสังคม หลักคิดของปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” จะส่งเสริมให้ ไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริต ประหยัด ขยันหมั่นเพียร ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งถ้าทุกคนในสังคมดำเนินชีวิตในลักษณะนี้ สังคมโดยรวมจะมีความสุข เพราะ “ความสามัคคีปรองดอง” หมายถึงการมีชีวิตร่วมกันระหว่าง คนกับคน และระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม การจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต้องมีความประนีประนอม การไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง การแบ่งปันการจัดการใช้ทรัพยากร เช่น “น้ำ” เพื่อการอยู่ร่วมกัน¹¹

จากการที่ “ความสามัคคีปรองดอง” มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขวิกฤตในสังคม ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม และเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง “พลัง” ให้เกิดกับการ งานอาชีพ ให้เกิดกับครอบครัว ชุมชน และสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า “ความสามัคคี ปรองดอง” เป็นเรื่องสำคัญ สมควรที่จะนำมาศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับ แม้ผู้วิจัยได้ พบงานเขียนเกี่ยวกับ “ความสามัคคีปรองดอง” อยู่บ้าง แต่ยังไม่พบการสังเคราะห์ เอกสาร เพื่อประเมินสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับ “ความสามัคคีปรองดอง” ว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะผู้วิจัยเชื่อว่า ผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ในเรื่องนี้ น่าจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง” มีวัตถุประสงค์และ สาระสำคัญที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ไว้อย่างไร
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ “การสร้างความสามัคคีปรองดอง” ว่ามี มุมมองอย่างไร
3. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ “การสร้างความสามัคคีปรองดอง” เพื่อการ ปฏิรูปประเทศ สู่อุทิศความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ว่ามีแนวทางอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้เกิดความรู้ในเรื่องของ “ความสามัคคีปรองดอง” ที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิรูป ประเทศ สู่อุทิศความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ปัญหาการวิจัย

สถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง” ครอบคลุมมิติของสหวิทยาการสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และจริยศาสตร์ และองค์ความรู้นี้มีลักษณะแนวคิด ในการประเมินสถานะ องค์ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมของความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและกว้างขวางมากขึ้น
2. เป็นข้อมูลสนับสนุนให้รัฐบาลและคณะผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งกำลังขับเคลื่อนกระบวนการสร้าง “ความสัมพันธ์ที่ปรองดอง” อยู่ในขณะนี้ ได้มีข้อพิจารณาในการสร้างกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “ความสัมพันธ์ที่ปรองดอง” ในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 – ปัจจุบัน ได้แก่วรรณกรรมต่อไปนี้

1. พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
2. บทพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
3. ปฐกฐาพิเศษ
4. รายงานการวิจัย
5. ตำรา หนังสือ วารสาร
6. สารนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์

การดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. แยกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ “ความสัมพันธ์ที่ปรองดอง” ได้แก่ “สามัคคี” “ปรองดอง” “การอยู่ร่วมกัน” “การรวมตัวกัน” “วิถีชีวิตร่วมกัน”
2. วิเคราะห์ตีความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1 องค์กรความรู้เชิงสหวิทยาการ
 - 2.2 องค์กรความรู้ลักษณะแนวคิด
 - 2.3 ประเมินสถานะองค์กรความรู้
3. สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ปรองดอง เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สำหรับวิธีการวิเคราะห์ตีความในข้อ 2 นั้น ผู้วิจัยดัดแปลงจากงานวิจัยเรื่อง “สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง” ของ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, จิตติพร, ศิริพันธ์ พันธเสน และ สุวัจนรา เปี่ยมญาติ (พ.ศ. 2549) และหนังสือ “แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ จากพระบรมราโชวาท ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และแนวทางการประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ของ อัครวิทย์ เรืองรอง (พ.ศ. 2555)

รายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยแสดงในแผนภาพการวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภาพกรอบความคิดในการวิจัย

คำสำคัญ “สามัคคี”

ในการรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “ความสามัคคีปรองดอง” นั้น ผู้วิจัยพบว่า พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เป็นวรรณกรรมคำสอน ที่ให้เนื้อหา ให้แนวคิดที่สำคัญต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขออัญเชิญพระบรมราชาวาท 5 องค์ ที่ปรากฏคำสำคัญ “สามัคคี” ในการวิเคราะห์ตีความ เพื่อศึกษาสถานะองค์ความรู้ทั้งสามประเด็นของ “ความสามัคคีปรองดอง” ดังนี้

องค์ที่ 1

“...ชาตินี้ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน และต้องร่วมกันสร้าง ไม่ใช่ว่าแต่ละคนต่างอยู่ ทุกคนได้รับความรู้ในทางวิชาการ ได้รับความรู้ในทางความสามัคคีว่า ต้องรวบรวมกำลัง ต้องร่วมแรงกัน เพื่อที่จะสร้างความเจริญแก่บ้านเมือง...”¹²

องค์ที่ 2

“...การปรึกษากันในปัญหาใดๆ ที่จะมีขึ้นในสภานี้ จะต้องกระทำไปอย่างมีเหตุผลและหลักการ ทั้งด้วยความสมานสามัคคี ร่วมมือกัน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชน อันเป็นเป้าหมายอันสูงสุด...”¹³

องค์ที่ 3

“...ยิ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานร่วมกันได้โดยสอดคล้อง ความสามัคคีพร้อมเพรียงในชาติก็จะเกิดขึ้น เป็นกำลังให้สามารถพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่าง ให้บังเกิดผลสมบูรณ์ได้ตามที่มุ่งปรารถนา...”¹⁴

องค์ที่ 4

“...ความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ในการปฏิบัติบริหารงานใหญ่ๆ เช่นงานของแผ่นดิน...”¹⁵

องค์ที่ 5

“...จะต้องรู้จักสามัคคี หมายความว่า รู้จักการอะลุ่มอล่วยกัน
แม้จะไม่ใช่อีกต้องเต็มที หมายความว่า ไม่ถูกหลักวิชาเต็มที่
ก็ต้องใช้ เพราะว่าถ้าไม่ใช่ ก็ไม่มีอะไรจะใช้...”¹⁶

ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา สถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง” โดย
ดัดแปลงจาก แบบวิเคราะห์เนื้อหาจากพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานแก่บัณฑิตในพิธี
พระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยต่างๆ ของอัครวิทย์ เรืองรอง¹⁷

ดังนั้น จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทั้ง 5 องค์
เมื่อพิจารณาจาก คำ กลุ่มคำ หรือประโยคแล้ว สามารถวิเคราะห์ตีความเป็นประเด็นได้ดังนี้

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระบรมราโชวาท	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<u>องค์ที่ 1</u>	1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษย์ศาสตร์ - ศีกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์
- ชาตินี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคน - ต้องร่วมแรงกันเพื่อที่จะสร้างความเจริญ แก่บ้านเมือง - ต้องร่วมแรงกัน	2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการ สร้างความสามัคคี
- ทุกคนได้รับความรู้ในทางวิชาการ - และต้องร่วมกันสร้าง - ต้องรวบรวมกำลัง ต้องร่วมแรงกัน เพื่อที่ จะสร้างความเจริญแก่บ้านเมือง - ทุกคนได้รับความรู้ในทางความสามัคคี	3. การประเมินสถานะของความรู้ - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียง อย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงสังคม

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระบรมราโชวาท	ประเด็นวิเคราะห์ที่ความ สถานะองค์ความรู้
<p><u>องค์ที่ 2</u></p> <p>- การปรึกษากันในปัญหาใดๆ ที่จะมีขึ้นในสภานี้ →</p> <p>- ด้วยความบริสุทธิ์ใจ →</p> <p>- ทั้งด้วยความสามัคคี ร่วมมือกัน →</p>	<p>1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ - ศีกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์
<p>- เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและ ประชาชน อันเป็นเป้าหมายอันสูงสุด →</p>	<p>2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการ สร้างความสามัคคี
<p>- ต้องกระทำไปอย่างมีเหตุผลและหลักการ →</p>	<p>3. การประเมินสถานะของความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียง อย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงสังคม

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระบรมราโชวาท	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<p><u>องค์ที่ 3</u></p> <p>- ปฏิบัติงานร่วมกันได้โดยสอดคล้อง</p> <p>- ความสามัคคีพร้อมเพรียงในชาติก็จะเกิดขึ้น</p>	<p>1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ - ศึกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์
<p>- ปฏิบัติงานร่วมกันได้</p> <p>- สามารถพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้บังเกิดผลตามที่มุ่งปรารถนา</p>	<p>2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการสร้างความสามัคคี
<p>- สามารถพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่าง</p> <p>- ยิ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานร่วมกันได้โดยสอดคล้อง ความสามัคคีพร้อมเพรียงสามารถพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่าง</p>	<p>3. การประเมินสถานะของความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียงอย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระบรมราโชวาท	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<p><u>องค์ที่ 4</u></p> <p>งานของแผ่นดิน →</p> <p>ความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน →</p>	<p>1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ - ศึกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์
<p>งานของแผ่นดิน →</p> <p>เป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งในการปฏิบัติ →</p>	<p>2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการสร้างความสามัคคี
<p>ในการปฏิบัติบริหารงานใหญ่ๆ →</p>	<p>3. การประเมินสถานะของความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียงอย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระบรมราโชวาท	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<p><u>องค์ที่ 5</u></p> <p>- รู้จักอะลุ่มอล่วยกัน →</p> <p>- จะต้องรู้รักสามัคคี →</p>	<p>1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ - ศีกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์
<p>- จะต้องรู้รักสามัคคี →</p>	<p>2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการสร้างความสามัคคี
<p>- ก็จะต้องใช้ เพราะว่าถ้าไม่ใช้ ก็ไม่มีอะไรใช้ →</p>	<p>3. การประเมินสถานะของความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียงอย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม

บทพระนิพนธ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ทรงพระนิพนธ์ ขณะ เป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “ไทยรักไทย ไทยเจริญ” เป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความสามัคคี” ดังนี้

ทวนระลึกย้อนกลับไปเกือบ 800 ปี ชนเผ่าไทยต่างก็เป็นอิสระแก่กัน อยู่ใต้อิทธิพลของ ขอม พ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ได้ “พร้อมใจกัน” กู้อิสรภาพเป็นผลสำเร็จ พ่อขุนบางกลางหาว ได้ขึ้นครองราชย์ เป็นพระมหากษัตริย์ไทย องค์แรก ทรงพระนามว่า “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” แห่งกรุงสุโขทัย¹⁸

ถ้าข้าพเจ้าจะกล่าวว่า ชาวไทยเป็นคนกล้าหาญ เป็นเชื้อชาติเผ่าพันธุ์นักรบ แต่เหตุไฉนคนไทยเราจึงปราศัยย่อยยับ ต้องตกเป็นประเทศราชของพม่าข้าศึก ถึงสองครั้งสองคราเล่า เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลแล้ว ก็พอสรุปได้ว่า เราขาดความ “สามัคคี” ในระหว่างหมู่คณะ ชาวไทยด้วยกัน เรารักความเป็นใหญ่ เรื่องทะเลาะเบาะแว้งส่วนตัวเหนือความปลอดภัยของชาติ เราก็ได้เห็นตัวอย่างจากประวัติศาสตร์แล้วว่า เมื่อใดเรามีความรักสามัคคีซึ่งกันและกัน เมื่อนั้นชาติจะเจริญรุ่งเรือง เมื่อใดเราขาดความสามัคคี เมื่อนั้นเราจะเสียเอกราช ความเป็นไท ดังพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า “สมานสามัคคีให้ดีอยู่ จะสู้ศึกศัตรูทั้งหลายได้”¹⁸

เพราะฉะนั้น ชาวไทยจงร่วมรัก ร่วมสามัคคีกันไว้ เหตุที่ชาติไทยเจริญวัฒนาอยู่ได้ เป็นเพราะชาวไทยรักชาวไทยด้วยกัน ต่างก็มั่นอยู่ในสามัคคีธรรม โดยถือว่า ต่างก็เป็นข้าแผ่นดินเดียวกันทั้งนั้น เมื่อไทยรักไทย ไทยต้องเจริญถาวรอย่างไม่ต้องสงสัย¹⁸

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระนิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาในบทความกล่าวถึงความเป็นมาของชาติ - พร้อมใจกันกู้อิสรภาพเป็นผลสำเร็จ - พร้อมใจกันสามัคคีธรรม - สมานสามัคคีให้ดีอยู่ จะสู้ศึกศัตรูทั้งหลายได้ 	<p>1. องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติศาสตร์ - รัฐศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ - ศึกษาศาสตร์ - จริยศาสตร์

คำ กลุ่มคำ ประโยคจากพระนิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	ประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้
<ul style="list-style-type: none"> - สามัคคีธรรม - ชาวไทยจงร่วมรักร่วมสามัคคีกันไว้ - ไทยต้องเจริญถาวรอย่างไม่ต้องสงสัย 	2. องค์ความรู้ลักษณะแนวคิด <ul style="list-style-type: none"> - คุณธรรม - ความรู้ - หน้าที่ - การไปสู่เป้าหมายของชาติด้วยการสร้างความสามัคคี
<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อใดเรามีความรัก ความสามัคคี เมื่อนั้นชาติจะเจริญรุ่งเรือง - เมื่อใดเราขาดความสามัคคี เมื่อนั้นเราจะเสียเอกราช ความเป็นไท 	3. การประเมินสถานะของความรู้ <ul style="list-style-type: none"> - การมีความรู้เพื่อทำความเข้าใจเพียงอย่างเดียว - การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ - การมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม

ด้วยข้อจำกัดของจำนวนเนื้อหา ในวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความสามัคคีปรองดอง” มีจำนวนมาก ผู้วิจัยไม่สามารถนำเสนอได้ทั้งหมด ประกอบกับ ข้อจำกัดของการกำหนดจำนวนคำในงานวิจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยจึงขอเปลี่ยนวิธีการเสนอวิเคราะห์ตีความ จากการใช้ตารางเป็นการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis) โดยที่การวิพากษ์นั้น ยังคงครอบคลุมประเด็นวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้ของเนื้อหาทั้งสามสถานะเช่นเดิมทุกประการ

วรรณกรรมที่ปรากฏคำสำคัญ “ความสามัคคี”

วรรณกรรม “นราภุโรบาท” (คำกลอน) พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เป็นหนังสือทรงคุณค่าสูง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นเด็กที่มีคุณภาพ¹⁹ เนื้อความเกี่ยวกับ “ความสามัคคี” เป็นดังนี้

“สมาคม, อุดมะคุณ, เป็นบุญโลก
 ไฉนโชค, ของมนุษย์, จะจุดช่วย
 ให้ทุกชาติ, ขาดอิจฉา, ซาหมัดมวย
 สามัคคี, ยินดีด้วย, เข้าช่วยกัน”

“ชาวมัดมวย” หมายถึง ความสามัคคี จะลดการขัดแย้งต่อสู้ชกต่อยกันลง

การวิเคราะห์ที่ความสถานะองค์ความรู้ของคำว่า “สามัคคี” ในหนังสืออบรมเลี้ยงดูเด็ก “นราภุโรบาท” ค่ำกลอน

1. เป็นองค์ความรู้ของ ศีลศาสตร์และจริยศาสตร์
2. เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่เด็กต้องมี “ความสามัคคี”
3. สถานะของความรู้คือ การมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ

พระราชดำรัส “รู้ รัก สามัคคี” มรดกทางปัญญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานให้พสกนิกรของพระองค์ ด้วยความเมตตาห่วงใยนั้น ท่านผู้มีชื่อเสียงของไทย 2 ท่าน ได้อัญเชิญคำว่า “สามัคคี” เพื่อให้หมายความไว้ดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล อธิบายว่า “ความสามัคคี” คือ การทำงานอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน และพร้อมอกพร้อมใจกัน มีความรู้ มีแรงผลักดัน คือ ความรัก ร่วมกันทำ คือ ความสามัคคี งานก็จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บ้านเมืองมีการพัฒนาอย่างเป็นปึกแผ่น²⁰

สุชาติ เผือกสกนธ์ อธิบายว่า “สามัคคี” คือการร่วมกันทำงานด้วยความจริงใจอย่างพร้อมเพรียง ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง อิจฉาริษยา กัน ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ทำงานนั้นเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เพื่อเข้าพกเข้าห่อของตน หรือญาติมิตร พรรคพวกของตน²¹

ประเด็นการวิเคราะห์ที่ความสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของคำสำคัญ “สามัคคี” ในความเห็นของ สุเมธ ตันติเวชกุล และสุชาติ เผือกสกนธ์ คือ

1. เป็นองค์ความรู้ทาง มนุษยศาสตร์ และจริยศาสตร์
2. เป็นองค์ความรู้ ของการไปสู่เป้าหมายของชาติ ด้วยการสร้างความสามัคคี
3. เป็นการมีความรู้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ก่อนที่จะทำการสำรวจสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของ “ความสามัคคีปรองดอง” ขึ้นต่อไป ซึ่งจะสำรวจโดยใช้คำสำคัญ “ปรองดอง” นั้น ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นแรกในการสำรวจสถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง” ด้วยคำสำคัญ “สามัคคี” ซึ่งมีข้อค้นพบบางประการ ดังนี้

จุดเด่นของสถานะองค์ความรู้ “สามัคคี” คือสถานะของการเป็นสหวิทยาการ ทั้งมนุษยศาสตร์และจริยศาสตร์ เพราะมนุษยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่ดี ส่งเสริมความสำนึกในคุณค่าของความดี ความงาม ศาสนธรรมในหลักประเพณีปฏิบัติ กับทั้งยังเป็นการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ นำไปสู่ความผาสุกที่พึงประสงค์ ทั้งของส่วนรวมและส่วนตน²² ส่วนจริยศาสตร์ คือทฤษฎีแห่งความประพฤติ หรือข้อปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของส่วนตนและส่วนรวม “สามัคคี” จึงเป็นองค์รวมของการประพฤติปฏิบัติความดี ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ²³

คำสำคัญ “ปรองดอง”

นอกจากคำสำคัญ “สามัคคี” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้เพื่อตักเตือนให้ชาวไทยตระหนักรู้ เพราะดีกับทั้งตนเอง และครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ “ปรองดอง” เป็นคำสำคัญอีกคำหนึ่ง ที่ทรงใช้ในการตักเตือนพสกนิกรของพระองค์

ผู้วิจัยขออัญเชิญ พระราชดำรัส 3 องค์ ที่มีคำสำคัญ “ปรองดอง” เพื่อตีความวิเคราะห์สถานะองค์ความรู้ดังนี้

องค์ที่ 1

“...ในการทำงานทั้งปวงนั้น ทุกคนจะต้องมีความตั้งใจจริง และขยันหมั่นเพียร ต้องรักใคร่ปรองดองกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มุ่งดี มุ่งเจริญ และซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน เป็นจุดหมาย งานทั้งปวงของท่าน จึงจะได้ผลสมบูรณ์...”²⁴

องค์ที่ 2

“...ถ้าเราเอาแต่ชนะ มันก็ต้องมีแพ้ แต่เราปรองดองกัน มีแต่ชนะไม่มีแพ้...”²⁵

องค์ที่ 3

“...ถ้าเราใช้หลักวิชาและความปรองดองด้วยการใช้ปัญญา การแย่งต่างๆ ย่อมเป็นประโยชน์...”²⁶

การวิเคราะห์ตีความสถานะองค์ความรู้ ของคำสำคัญ “ปรองดอง” ในพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 3 องค์ ดังนี้

1. เป็นองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์
2. เป็นองค์ความรู้ของหน้าที่ และการไปสู่เป้าหมายของชาติ ด้วยการมุ่งดี มุ่งเจริญ และซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่ใช่ด้วยการเอาชนะกัน
3. เป็นการมีความรู้เรื่องการ “ปรองดอง” เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม ในการทำงานเพื่อชาติ นอกจากจะต้องมีความตั้งใจจริง ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ รักใคร่ ปรองดองกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน งานเพื่อประเทศชาติ จึงจะสำเร็จสมบูรณ์

อภิญา ดิสสะมาน อธิบายถึง แนวคิดการสร้างความปรองดองภายในชาติว่า สังคมต้องมีความเข้าใจร่วมกันถึงเหตุแห่งความขัดแย้ง และร่วมกันสร้างกระบวนการ ที่จะจัดการกับเหตุดังกล่าว กระบวนการสร้างความ “ปรองดอง” (Reconciliation) เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การลดความเกลียดชัง แยกแยะ และสร้างความไว้วางใจ เพื่อฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ที่เคยขัดแย้งรุนแรง ด้วยการเมตตา ให้อภัย ตลอดจนการมองภาพอนาคตร่วมกัน²⁷

การวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้ของคำสำคัญ “ปรองดอง” ของอภิญา ดิสสะมาน

1. เป็นองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ พยายามให้สังคมอยู่ในความสงบ
2. เป็นองค์ความรู้ของคุณธรรม และหน้าที่ ที่คนในสังคมต้องร่วมมือกัน
3. การมีความรู้เรื่องการ “ปรองดอง” เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม

สรุปสถานะองค์ความรู้ของ “ปรองดอง” คือถ้าการใช้คำนี้กับสังคมใด แสดงว่าสังคมนั้น เข้าสู่สภาวะไม่ปกติ คนในสังคมคิดแตกแยก เมื่อใดที่คนในสังคมยอมลดทิฐิ มีมโนธรรม ความสุจริตใจ และมีสำนึกของความกตัญญูต่อบ้านเมือง ยอมรับการ “ปรองดอง” สังคม จึงจะกลับเข้าสู่สภาพเดิม

คำสำคัญอื่นๆ ที่มีความหมายเดียวกันกับ “สามัคคีปรองดอง”

จากปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา การใช้คำสำคัญที่มีความหมายถึง “ความสามัคคีปรองดอง” เปลี่ยนไปตามบริบทสังคม ซึ่งขณะนั้นเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม จนเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “การแตกกระจายทางสังคม (Social disintegration)” คือ ความเป็นชุมชนแตกสลาย เกิดปัญหาคนจน อาชญากรรม ความขัดแย้ง และความรุนแรงต่างๆ²⁸ จึงเน้นการเสนอแนวคิด เพื่อแก้ไขวิกฤตชาติ โดยใช้ “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นกลไกในการแก้ไข

ชัยอนันต์ สมุทวณิช อธิบายถึงการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนคุ้นเคยกับ “ความสามัคคีปรองดอง” เพราะ “โลกอนาคต เป็นโลกแห่งการพึ่งพิงกัน เราจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องของชาติอื่นมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นคุณค่าที่เด็กๆ ควรได้รับการปลูกฝัง อบรม บ่มนิสัย คือ การมีความเข้าใจ และยอมรับในความแตกต่างทางความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิต อันจะนำไปสู่ “การอยู่ร่วมกัน” กับผู้อื่นได้อย่างสันติ และมีความสมานฉันท์ สิ่งนี้ เป็นคุณค่าพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันทั้งในระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ”²⁹

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา อธิบายว่า การพัฒนาทุนนิยมในประเทศไทย ทำให้เมืองกับชนบทแตกต่างกัน ชนชั้นนายทุนและข้าราชการแตกต่างจากชนชั้นชาวนา การพัฒนาทุนนิยมแบบนี้ จึงไม่เหมาะที่สุดกับประเทศไทย เพราะพัฒนาส่วนเดียว คือส่วนหัว เอาไว้เอาเปรียบ และละทิ้งส่วนอื่นของประเทศ คือละทิ้งส่วนชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ ได้ทำการวิจัยระหว่างปี พ.ศ.2521–2529 สัมภาษณ์หมู่บ้าน 200 แห่งในประเทศไทย สัมภาษณ์ชาวบ้านสูงอายุ พ่อค้าท้องถิ่นชาวจีน และข้าราชการบ้านาญส่วนภูมิภาคกว่า 200 คน ได้ข้อค้นพบว่า³⁰

“ชุมชนหมู่บ้าน ยังคงรักษาไว้ซึ่งลักษณะสังคมไทย วัฒนธรรมไทย และจิตวิญญาณไทย คือครอบครัว ชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน น้ำใจและการนับถือบรรพบุรุษ ฉะนั้นในการพัฒนาประเทศต้องเข้าใจว่า เศรษฐกิจ ชุมชน ชนบท สามารถดำรงอยู่และพัฒนาได้ด้วยตัวเอง มีความเข้มแข็ง พึ่งตัวเองได้ เป็นการพัฒนา ฐานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริง และมั่นคง ยั่งยืน ของเศรษฐกิจแห่งชาติ คือเริ่มจากเศรษฐกิจเกษตรกรรม และผลิตผลหรือการแปรรูปที่เกี่ยวข้อง เป็นการพัฒนาแบบที่ความเจริญกระจายอยู่ทั่วประเทศ รักษาและพัฒนาสถาบันชีวิต และวัฒนธรรมของประชาชน ฉะนั้น รัฐควรให้ความสำคัญกับ

แนวทางชุมชน ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกันเองในท้องถิ่น และภายในประเทศ รวมตัวกันเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชน และสนับสนุนให้เศรษฐกิจชุมชนเป็นแกนกลางของเศรษฐกิจแห่งชาติ”³⁰

ประเวศ วะสี อธิบายว่า การพัฒนาประเทศต้องเอาวัฒนธรรม คือวิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชนเป็นตัวตั้ง วิถีคิดเกี่ยวกับญาณวิทยา ในเรื่องของฐานความรู้แบบเก่า คือการรู้ตามตำราทำให้เกิดความวิกฤตในสังคม เพราะการศึกษาที่เอาตำราเป็นตัวตั้ง ทำให้ระบบการศึกษาทั้งหมด เป็นระบบที่อยู่นอกสังคม ไม่รวมทุกข์ร่วมสุข ไม่รวมแก้ปัญหาในสังคม ระบบการศึกษาตั้งแต่อนุบาลถึงมหาวิทยาลัย จึงเป็นตัวที่ทำลายศีลธรรมพื้นฐานโดยไม่รู้ตัว “ศีลธรรมพื้นฐานคือการเคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคน ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะคนยากคนจน”³¹

จึงควรเปลี่ยนวิถีคิดใหม่ว่า ฐานความรู้อยู่ในตัวคน เป็นความรู้ที่เขาคุ้นเคย เพราะได้มาจากชีวิตจริง และปฏิบัติจริง ควรให้ความนับถือความรู้ในตัวคนของทุกคน การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ จะเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ เรียนรู้เพื่อให้ปฏิบัติได้ แก้ปัญหาเป็น ไม่ใช่เรียนรู้แบบท่องวิชา ลอยตัวไปจากการปฏิบัติ ทุกพื้นที่จะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน นั่นคือมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ³¹

สรุปการวิเคราะห์ตีความ สถานะองค์ความรู้ของ “การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างสันติ” ของชัยอนันต์ สมุทวณิช “การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” ของฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ “วิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชน” ของประเวศ วะสี

1. “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นนามธรรมสามารถนำมาปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมได้ก่อให้เกิดประโยชน์ และการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของสถาบันการศึกษา สถาบันชุมชน และสถาบันชาติ

2. เป็นองค์ความรู้ทางมนุษยศาสตร์ และจริยศาสตร์ เพราะเป็นแนวทางของการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

3. หากนำ “สามัคคีปรองดอง” สู่การปฏิบัติจะทำให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ เช่น เปลี่ยนสังคมซึ่งอยู่ในสภาวะวิกฤต เป็นสังคมสงบสุข มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้

สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความ “สามัคคีปรองดอง” เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบโดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น สองส่วน ดังนี้ ส่วนที่หนึ่ง สถานะองค์ความรู้ของความ “สามัคคีปรองดอง” และส่วนที่สอง สถานะองค์ความรู้ของความ “สามัคคีปรองดอง” เพื่อการปฏิรูปประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ส่วนที่ 1 สถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง”

1. ความสามัคคีปรองดอง มีความสำคัญต่อประเทศชาติเสมอ จากประวัติศาสตร์แรกเริ่ม ตั้งแต่การสร้างชาติไทย เมื่อเกือบ 800 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน บทบาทของความสามัคคียังคงอยู่ในสถานะเดิม คือเป็นกลไกในการรวมประเทศชาติให้เป็นปึกแผ่นเป็นหนึ่งเดียวกัน

2. ความสามัคคีปรองดองถูกนำมาใช้เพื่อแก้วิกฤตของชาติ นับแต่อดีตเมื่อต้องการเป็นอิสระ หลุดพ้นจากการอยู่ใต้อิทธิพลของอาณาจักรขอม หรือปัจจุบันเมื่อถูกคุกคามจากเศรษฐกิจทุนนิยมอุตสาหกรรม

3. ความสามัคคีปรองดองเป็นองค์รวมของคุณธรรม ผู้ที่มีสามัคคีธรรมอยู่ในจิตสำนึก จะมีคุณธรรมของความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูรู้คุณ และเมตตากรุณา รองรับอยู่ในจิตใจด้วยเสมอ

4. ด้วยลักษณะขององค์ความรู้ของความสามัคคีปรองดอง ที่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อชุมชนนำไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดความเข้าใจของชุมชน ในเรื่องของความเชื่อมโยงระหว่างความสามัคคีปรองดองกับระบบต่างๆ เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบสังคม ระบบวัฒนธรรม และระบบนิเวศน์ นำไปสู่การผลึก “พลัง” เพื่อการจัดตั้งองค์กรชาวบ้าน เกิดกระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อแก้ไข ทำให้สังคม ชุมชน หลุดพ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมได้

ส่วนที่ 2 สถานะองค์ความรู้ของ “ความสามัคคีปรองดอง” เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

“การปฏิรูปประเทศ” เป็นแนวทางที่สังคมเชื่อว่า สามารถลดสถานะความขัดแย้งทาง
ความคิดเห็นของคนในชาติ และลดสถานะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ขณะนี้รัฐบาล
กำลังเดินหน้า ในการสร้างความสามัคคีปรองดองของคนทุกกลุ่มในชาติ นำไปสู่การปฏิรูป
โครงสร้างของประเทศทั้ง 11 ด้าน ทั้งนี้ เพื่อความผาสุกของคนทั้งประเทศ

งานวิจัยของ วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ เรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูป
ประเทศ ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่าสิ่งที่ประชาชนต้องการให้มีการ
การปฏิรูปในลำดับต้น คือ การปฏิรูปการศึกษา รองลงมาคือการปฏิรูปกระบวนการ
ยุติธรรม³² และงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งของ วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ เรื่อง “กระบวนการมี
ส่วนร่วมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์” ศึกษาโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม
จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 207,396 คน พบว่า ความต้องการลำดับต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่ คือ ต้องการให้คนในชาติมีความสามัคคีปรองดอง³³

จากผลการสังเคราะห์ที่พบว่า “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นองค์ความรู้ของศาสตร์หลาย
สาขา มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เช่น รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษย์
ศาสตร์ และจริยศาสตร์ และเป็นญาณวิทยา คือเป็นฐานความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์
สามารถใช้ประโยชน์ เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาให้สังคมได้

ดังนั้น เพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน รัฐบาลต้องกระตุ้นอย่าง
ต่อเนื่อง ผ่านสื่อและการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมั่นใจว่า “ความสามัคคีปรองดอง”
จะช่วยแก้ปัญหาที่ทุกคนประสบร่วมกันในขณะนี้ได้ หากทุกคนร่วมมือกัน และ
ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องกระจาย การสนับสนุนทุกท้องถิ่นทั่วทุกภูมิภาคอย่างจริงจัง
ให้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นวิถีชีวิตของชุมชน เพราะในปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับ “ความสามัคคีปรองดอง” อย่างเป็นรูปธรรม เช่น
การพึ่งพากัน การช่วยเหลือกัน การรวมกลุ่ม การร่วมคิดร่วมทำ จัดกิจกรรมส่งเสริม
เศรษฐกิจในชุมชน ฝึกคนทุกคนในชุมชน ให้เพิ่มศักยภาพเพื่อร่วมกันเป็น “พลัง”
ให้แผ่นดิน ฝึกสถานะผู้นำให้เกิดกับคนในชุมชน เพื่อนำชุมชนไปสู่การพัฒนา หรือปฏิรูป
อย่างมีศักยภาพ

ด้วยแนวคิดตามพระราชดำริ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ให้ผู้นำและทุกคนร่วมกันค้นหาทรัพยากรที่มีอยู่ในทรัพยากรของแผ่นดินนั้น มาบริหารจัดการให้ได้ผลคุ้มค่า ด้วยความเพียร และซื่อสัตย์สุจริต เช่น ชุมชนที่มีป่าเป็นทรัพยากรหลัก ให้จัดกิจกรรมที่ทุกคนร่วมกัน คิดเพื่อทำนุบำรุงรักษาป่า เพื่อให้เป็นคลังของสมุนไพรและอาหาร (เห็ดและผักฯ) เตรียมนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมผลผลิต เมื่อมีรายได้จากผลผลิตของป่า ให้กระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ และวิถีวัฒนธรรมเศรษฐกิจชุมชนนี้ ต้องถ่ายทอดให้กับลูกหลานในชุมชน รับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น จึงเป็นการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับชุมชน ผ่านการปรับเปลี่ยนหรือปฏิรูปชุมชน โดยมีความสามัคคีปรองดอง ของคนในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนสำคัญของการปฏิรูป ให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นว่า ความสามัคคีปรองดองคือองค์ความรู้ที่แก้ปัญหาของชุมชนเขาได้ ทำให้ทั้งชุมชนรอดพ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม เช่นเดียวกับที่รัฐบาลชุดปัจจุบัน มีความเชื่อมั่นว่า “ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

เอกสารอ้างอิง

- ¹ วิทยากร เชียงกุล. พัฒนาการแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาคน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถึทรรศน์; 2547. หน้า 26-27.
- ² ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545. คำนำพิมพ์ครั้งที่ 2
- ³ วิทยากร เชียงกุล. พัฒนาการแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาคน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถึทรรศน์; 2547. หน้า 34.
- ⁴ อมรา พงศาพิชญ์, ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, ระบบอุปถัมภ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545. หน้า 3.
- ⁵ ประเวศ วะสี. พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน; 2549. หน้า 30.
- ⁶ สีลาภรณ์ บัวสาย. พลังท้องถิ่น : บทสังเคราะห์งานวิจัยด้านชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2547. หน้า 13.
- ⁷ อัครวิทย์ เรืองรอง. แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ จากพระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ; 2555. หน้า 21-22.
- ⁸ ธานินทร์ ไกรวิเชียร. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ. 31 กรกฎาคม 2551. โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วารสารข้าราชการ; 2551. หน้า 7-8.
- ⁹ สุเมธ ตันติเวชกุล. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง ปรัชญาความเป็นผู้นำเพื่อการบริหารในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. 6 พฤศจิกายน 2545. หน้า 2-7.
- ¹⁰ อภิญญา ดิสสะมาน. การปฏิรูปประเทศไทยกับทางออกวิกฤตการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า พฤษภาคม – สิงหาคม; 2557. หน้า 5-30.
- ¹¹ ประเวศ วะสี. พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน; 2549. หน้า 55.
- ¹² คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ; 2543 หน้า 189.
- ¹³ ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท อันเกี่ยวเนื่องกับกฎหมาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 – พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชา ทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา 5 ธันวาคม 2542; 2542 หน้า 73

- ¹⁴ อัครวิทย์ เรื่องรอง. แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ จากพระบรมราชโองการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ; 2555. หน้า 125.
- ¹⁵ คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ; 2543 หน้า 154.
- ¹⁶ คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ; 2552. หน้า 227.
- ¹⁷ อัครวิทย์ เรื่องรอง. แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ จากพระบรมราชโองการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ; 2555. หน้า 42-44
- ¹⁸ จามจุรี ศรีจุฬา. ชงโคสีขาว บานราวเริ่มชีวิตนิสิตใหม่ 84 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มีนาคม – มิถุนายน 2544 หน้า 20-24.
- ¹⁹ ประเสริฐอักษร นราภักโรวาท (คำกลอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โครงการเลือกสรรหนังสือ; หน้า 127-128.
- ²⁰ สุขเมธ ตันติเวชกุล. ปรัชญาความเป็นผู้นำเพื่อการบริหาร ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ปฐกถาพิเศษ นำมาตีพิมพ์ในหนังสือสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 49 ฉบับที่ 27 ศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน, 5 ธันวาคม 2545 หน้า 11-12.
- ²¹ สุขชาติ เผือกสกนธ์. บันทึกความทรงจำ เรื่องการสื่อสารของในหลวง. กรุงเทพฯ: 2542. หน้า 75.
- ²² อัครวิทย์ เรื่องรอง. แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ จากพระบรมราชโองการ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ; 2555. หน้า 25.
- ²³ พระเมธีธรรมาภรณ์. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์ และจริยศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542 หน้า 89-97.
- ²⁴ พระราชดำรัสในพิธีพระราชทานพระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2514.
- ²⁵ ดนัย จันทร์เจ้าฉาย. ธรรมดีที่พ่อทำ. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี; 2554. หน้า 71.
- ²⁶ คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราชโองการและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ; 2552. หน้า 220.
- ²⁷ อภิญา ดิสสะมาน. การปฏิรูปประเทศไทยกับทางออกวิกฤตการณ์การเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า พฤษภาคม – สิงหาคม; 2557. หน้า 13-14

²⁸ ประเวศ วะสี. พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน; 2549. หน้า 31-32.

²⁹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. เพลินเพื่อรู้. กรุงเทพฯ: บริษัท พี เพรส จำกัด; 2542. หน้า 44-54

³⁰ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2545. หน้า 119-123.

³¹ ประเวศ วะสี. การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน; 2547. หน้า 9-20.

³² วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูปประเทศของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครราชสีมา: ศูนย์ปรองดองเพื่อการปฏิรูป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2; 2558. บทคัดย่อ

³³ วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. กระบวนการมีส่วนร่วมกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครราชสีมา: ศูนย์ปรองดองเพื่อการปฏิรูป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2; 2557. บทคัดย่อ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ	พันเอก วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด	17 พฤษภาคม 2513
ประวัติสำเร็จการศึกษา	
พ.ศ.2531	ปริญญาตรี : วิศวกรรมอุตสาหการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
พ.ศ.2545	ปริญญาโท : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ.2554	ปริญญาเอก : ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2536 – 2539	ผู้บังคับหมวด กองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 2
พ.ศ.2543 – 2544	ผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 2
พ.ศ.2545 – 2547	นายทหารป้องกันภัยทางอากาศ ศูนย์ต่อสู้อากาศยานที่ 2 ทางอากาศ กองทัพบก
พ.ศ.2549 – 2553	ผู้บังคับหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกบุรีรัมย์
พ.ศ.2553 – 2557	ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 16
พ.ศ.2557 – 2558	รองผู้อำนวยการกองข่าว กองทัพบกที่ 2
พ.ศ.2557 – 2558	หัวหน้าฝ่ายแผนและประเมินผล คณะทำงานศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2558 – ปัจจุบัน	: รองผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ 6 : ผู้อำนวยการประจำตัวสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ : คณะทำงานจัดทำสัญญาประชาคมความเห็นร่วมเพื่อความสามัคคีปรองดองในคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอกระบวนการเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง
---------------------	---